

Telegraful este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la expediția foiei, pe afară la 2. r. poste cu bani găta prin scrisori francate, adresate către expediția. Prețului prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prin. și țeri străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia oară cu 7 cr. și rulu, pentru a doua oară cu 5 1/2, cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2, cr. v. a.

Nr. 241. — 1875.

Cătra Precinstiții Parinți Protopresbiteri și Administratori protopresbiterali că Inspectori districtuali de scóle.

Parintele Protosincelu și profesorul la institutul nostru pedagogico-teologicu Dr. Ilarionu Puscariu, după castigarea aprobării arhieresci a fericitului în Domnul Archiepiscopu și Metropolitu Anđreiu, a compus cartea sea intitulată: „Limb'a materna în institutele pedagogice și clasele populare române”, carea carte, censurându-se din partea Consistoriului arhierescan în întielesulu §-lui 122 p. 2. din Statutul organicu s'a asterntu Venerabilului Sinodu arhierescan, Veneratu carele aflându-o de buna prin conclusulu seu din 13 Apr. 1874 Nr. prot. 42 III. 4. o a admisu în scólele noastre confessionale gr. or.

Deci Consistoriulu arhierescan vine prin acést'a a aduce la cunoscinția Precinstieloru Vóstre și a tuturor invetiatorilor nostri, cumca cartea acést'a: „Limb'a materna” a esítu de sub tipariu, și conformu conclusulu sinodalu susu citatu va avea de aci înainte a se propune atátu în institutul nostru pedagogico-teologicu, câtu și în tóte scólele noastre confessionale populare prin lângă gramatic'a compusa de P. Prot. Nicolau Mihaltianu, carea se afla de já în usulu scóleloru noastre.

Totodata se observa, ca după ce și cartea acést'a cá și a P. Prot. N. Mihaltianu este data de autorulu ei în proprietatea tipografiei arhierescane, numai asiá i s'a potutu pune prețulu neînsemnatu de 40 cr. unu exemplariu legatu, iera nelegatu 30 cr. — și se afla de vendiare la tipografia arhierescana.

Sabiu, din siedint'a Consistoriului arhierescan, cá senatu scolasticu, ținuta în 3 Martiu 1875.

În absentia Escelentiei Sele Par. Archiepiscopu și Metropolitu.

Nicolau Popca m. p.
Arhimandritu și Vicariu arhierescu.

✓ După scirile ce le avem din Vien'a program'a calatoriei ce are sa o întreprinda Imperatul, s'a statoritu. Program'a, conformu caracterulu calatoriei, se imparte în doué părți, a leca: spre Veneti'a și spre Dalmati'a. Pentru caletori'a dintâiu va fi suita imperatésca tare disproporționata în comparatiune cu cea din urma și contele Andrassy cu stabulu diplomaticu, care lu va insotí spre Veneti'a, se va întorce de acolo directu la Vien'a. Suit'a pentru calatori'a spre Dalmati'a, va avea unu caracteru prevalentu militariu. Maresialulu de caletoria este (vice-maresialulu campestru) L. d. M. C. Br. Mondelu, iera dintre ministrii cislaitani se va aflá în suit'a imperatésca numai colonelulu Horst, ministru pentru apărarea țerei. Durat'a calatoriei va tie o luna întréga, subsumându-se și repizarea până la Veneti'a, de óre-ce monarchulu are de cugetu sa lungésca caletori'a până la Castel-Lastua, partea estrema a Dalmatiei. În programa se afla și o multime de excursiuni mai mari prin launtrulu țeri, pe care imperatul în tempulu calatoriei sele pre uscatu, voiesce sa o cúnosca mai

bine. F. Z. M. (Generalulu de artelaria) Br. Rodich dela Zara se va alipi la suit'a imperatésca. —

Caletori'a proxima a ministrulu de comerțiu br. Ludovicu Simonyi la Vien'a după cum audimu, a statu în legatura cu caus'a tractatulu de comerțiu cu Romani'a. —

Comitetulu politicu bisericescu și va incepe Mercuri ierasi lucrările sele. Primulu obiectu de desbatere va fi proiectulu de lege despre libertatea religionara, pe care comitetulu lu va asterne înca în decursulu sesiunii presinte și din care o parte mare este de já gat'a. —

Corespondentele lui „P. Ll.” din Bucuresci tramite unu raportu despre motivele cu care regimulu român a asterntu cameriloru proiectulu de lege despre construirea drumulu de feru dela Ploiesci până la frontiera Ungariei.

Ministrulu lucrărilor publice arata în acestu raportu ca tempulu de construire după computarea facuta este tare scurtu, de óre-ce convențiunea cu Austro-Ungari'a ficséza terminulu de indeplinire, pentru lini'a Ploiesci-Predealu, până la 31 Mai 1878 și greutățile care obvinu la lini'a dintre Campin'a și Predealu sunt (67 kilometre în lungime) fórte considerabile.

În tómn'a trecuta inginerii regimulu făcându studiu a aflatu o tracea speciale. Întâia-si data a avutu în vedere doué traceuri diferite adevca: celu de pe Praov'a și alu doilea celu de pe Doftan'a. Pre celu din urma au trebuit sa-lu (tréca cu vederea) lase la o parte, deórece aru fi trebuit sa faca unu tunelu lungu de 3—4 kilometre, astfelu speșele s'aru fi maritu, și nici tempulu statoritu, pentru construirea acestui drumu de feru n'aru fi fostu de ajunsu. Lini'a de pe Praov'a s'a statoritu în liniamente generale dimpreuna cu punctele principale, care are sa le atingă.

În detailu li s'a datu concesionariloru voia libera, cu tóte acestea înse ei trebuie sa asterne regimulu unu proiectu chiaru de executare. Pentru procurarea capitalulu au ei insisi sa póte grige. Regimulu controléza executarea constructiunii și mai tardiu conducerea. Unu cajet de Marge specialu, contine obligamentele concesionariloru și reguleaza referintiele loru cătra regimu. Resiedint'a societății drumulu de feru, sa fia Bucuresci, deca înse capitalulu societății se procura din strainatate, atunci se póte constitui și în o alta țiera unu comitetu alu societății.

Marimea garantiei de statu sa nu intréca pe aceea, care s'a concesu societățiloru de já existente, de asemenea și prețulu pe kilometru unu maximum de já statoritu.

Statulu și researva dreptulu, cá și la celelalte concesii date, ca sa rescumpere calea ferata după unu restempu de 30 ani. Espropriarea se va face din partea regimulu cu o óre-care desdaunare, care înse sa fia astufeliu iutocmita, cá sa nu se pagubésca nici concesionariu nici statulu.

La casu, cându lucrarea nu s'aru executá din partea concesionariloru cu iutiéla trebuinciósa, regimulu și researva dreptulu de a stricá pactulu cându va voí.

Cu acést'a ocașiune mai amintim înca și aceea, ca forulu judecătorescu,

care avusesé se decida asupra pretenșiuniloru facute din partea fostei societăți de căi ferate Stroussberg, pentru construirea drumulu de feru proiectulu dela Buzeu până la Maresiesti, și au dictatu sentint'a sea sér'a în 10 ale l. c. Pr n acést'a s'au declarat pretenșiunile amintitei societăți cu totulu de nebasate și regimulu i s'a recunoscutu întregulu dreptu de libera dispositiune.

✕ Despre caletori'a ce are sa o întreprinda Majestatea Sea, anuncia foile din Vien'a următoarele detaiuri mai nóue:

Principele Muntenegrului, va pregrati asteptarea Majestății Sele a Imperatulu într'unu fortu de lângă Cattaro, póte ca în Santa Trinitá. După cum se pare, principele Nichita voiesce sa dea întvederei, mai multa însemnatate cá unui actu simplu de complasanta, pentru ca totu deodata ni se impartasiesce, ca deocamdata s'a amanatu convenirea intentiunata a principelu, cu guvernatorulu turcescu din Alban'i'a și cu unu ablegatu specialu alu Sultanulu, cari sa complasneze diferentiele remase în caus'a dela Podgoriti'a.

După cum s'a facutu pe scurtu cunoscutu, Majestatea Sea va asistá în Triestu la serbarea desvalirei monumentulu (statuei) lui *Massimilianu*. În privint'a acést'a dice „Presse”:

Maj. Sea a primitu luni o deputatiune, statatória din presied. comitetulu monumentulu, Dr. cavaleru de *Porenta*, precum și din membrii comitetulu cav. de *Stalitz Valrisany* și Dr. cavaleru de *Scrinzi-Montecroce* care au asterntu rogarea cá Majestatea Sea se onoreze cu presentia sea, serbarea desvalirei acestui monumentu. Imperatulu respunde deputatiloru: „Eu trebuie sa aduc domniloru multamita pentru tóte, câte au facutu pentru iubitul meu frate. Eu voi asistá cu placere la desvalirea acestui monumentu frumosu si ve concedu d-vóstre dispositiuni ulteriori.

Serbarea desvalirei este fipsata pe 3 Aprile. Statu'a se afla de já pe pedestalulu seu de marmora și se va inchide cu gratarie de feru. Pre laturile pedestalulu între cele patru figurile ale pedestalulu se afla următoarea inscriptiune: „*A Massimiliano d' Austria, Imperatore del Messico, 1875 — Duce dell'armata navale, ne curò lo splendore — Della marina mercantile promosse le sorti — Con animo liberale socorse i poverelli — Colla creazione di Miramar abbellò Trieste, sua patria di adozione.*”

✕ *Ordinatiunea ministrulu r. ung. de culte și instructiune publica, cătra autoritățile bisericesci gr. orientali și gr. catolice.*

Următoarele cărți de scóla, scrise în limb'a româna: a) Elemente de Geografia pentru clasele II și a III. primarie de Gr. Vlădescu ed. a trei-sprediecea Bucuresci, 1868, 8°; b) Elemente de Geografia fisica și politica etc. de M. Mihaescu ed. a trei'a Bucuresci, 1873, 8°; c) Istori'a româniloru din tempurile cele mai vechi până în dilele noastre — etc. de Treb. Laurianu ed. IV Bucuresci 1873, 8°; care cărți se întrebuintéza prin multe locuri în scólele române din Ungari'a, lasandu a se esaminá de barbati competent, amu aflatu ca aceea contineu

doctrine false și contrarie constitutiunii legale și stărei faptice a monarchiei unguresci și ca prin întrebuintiarea loru tenerimea studiósă va fi sedusa și prin esplicarea cea strimba a lucrurilor se va desvoltá în ea o cugetare și unu semiementu falsu; de aceea suntu asiá de liberu a ve provocá cu totu respectulu de a opri întrebuintiarea cărtiloru amintite pre la tóte institutele de invetiamentu aflatérie sub supraveghiarea vóstra.

Mai departe din Atlante geograficu după L. Bonfont etc. adoptatu pentru scólele romane din ordinea M. S. Carolu I domnulu româniloru si adausu de A. Tr. Laurianu etc. Parisu, Bucuresci, 1868 8°, astu-feliu intitulatu, vinu de asemenea lucruri neadeverate pre fói'a 3 și 9; asiá de esemplu pre fói'a 3 Ungari'a cá provincia incorporata cu Austri'a și pre fói'a 9 sub titulu „Daci'a moderna” vinu diferite părți ale Ungariei cá părți ale Daciei moderne sub numirile: Transilvani'a, Temesian'a, Crisian'a și Marmorosu, pentru aceea și întrebuintiarea acestui Atlante sa se oprésca în tóte institutele de invetiamentu, până cându cele doué foi amintite nu voru fi coresu amesuratu stărei celei adeverate. —

În fine e) și Manualu de Geografia pentru tenerimea româna, dela Ioan Silviu Selegianu Vien'a 1871. 8°, în care Transilvani'a este cá o țiera coordinata cu Ungari'a și care contine mai multe alusiuni istorice de o natura agitátore, sa se opreasca prin tóte institutele de invetiamentu. —

Cu ocașiunea acést'a recomendu totu deodata atentiunii vóstre ca se veghiati cu grige patriotica pre la tóte institutele de invetiamentu, aflatérie sub conducerea vóstra, ca numai astu-feliu de cărți sa se întrebuinteze, care tractéza fidelu, starea constitutiunale a patriei noastre și obiectivu referintiele cetățeniloru de diferite nationalități.

Diet'a Ungariei.

Budapest'a, 12 Martiu. În siedint'a de astadi se continua desbaterea speciale a bugetulu pentru ministriulu de instructiune. Comisiunea financiale face propunere sa nu se voteze speșele pentru infintiarea unei scóle mai inalte de fete în Pest'a. Ministrulu de instructiune Trefort spriginesce votarea positiunii și după óre-care desbatere partid'a liberala acceptéza positiunea, pre lângă tóta opoșitiunea din estrem'a stanga și estrem'a drépta. Mai departe se votéza positiunile pentru infintiarea unei academii de musica s. a. după cum le-au propusu comisiunea financiale. La întrebare respunde presiedintele comisiunii politice bisericesci, comisiunea înca în decursulu sesiunii va raportá casei.

După acést'a se desbate mai departe bugetulu honvediloru. Cu ocașiunea acést'a face *Iancovics*, fostu membru alu centrulu stangu, propunerea sa se dea pensiuni și remuneratiuni honvediloru dela 1848/9. Ministrulu Tisza provóca cas'a a nu intrá în meritulu discussiunii obiectulu, și propune sa se iee la protocolu, ca nu doresce pertractarea propunerei lui *Iancovics*.

După mai multe discussiuni asupra propunerei ministrulu Tisza se face votare nominalu și se primesce

propunerea ministrului Tisza. Cu această ședință se încheie.

Budapest 13 Martie. În ședința de astăzi se pertractează între altele și o petiție a cetății Muresiu-Osiorhei contră licenței, date de ministrul de comerț de mai înainte, unui cetățean de acolo pentru de a produce Bere. Comisiunea de petiții propune îndreptarea petiției către ministrul de comerț, spre a reportă detaiatu asupra-i. — Se primesce.

Vine la pertractare raportul comisiunii de catastro. Referentul Ven. *Bittó* recomandă modificățiunile casei magnatilor. La propunerea ministrului de finanțe *Szell*, se primesc amendamentul la § 34, ca reclamațiunile către judecătoriele cercuale au de a se substerne în termen de 15 zile.

Se procedează după votarea celorlalți §§ la desbaterea proiectului de lege în privința executatorilor judecătorești. La desbaterea specială a acestui proiect se primesc cu majoritate propunerea: în loc de alineă 3. din § 1. aru fi a se pune: „asupra executorului instituit la ună din judecătoriele cercuale dispune și tribunalul de instanță prima, pe a cărui teritoriu se afla judecătoria cercuala.”

Celelalte părți ale proiectului se primesc cu puține modificățiuni.

Mai departe se primesc și proiectul de lege, despre amanuatori.

Budapest 15 Martie. Întratele de astăzi sunt mai de însemnatu două: raportul despre proiectul de lege în privința pensionării invetiatorilor populari, și un proiect de lege, în privința unui tratat cu Rusia pentru lăfărea criminalilor ordinari.

Cele două proiecte desbatute mai în urmă în ședința premergătoare se primesc în cetirea a trei.

Mai departe se debate bugetul. Statul ministeriului pentru apărarea țării se primesc întregu.

Urmăza ministeriului de interne. Pentru jurisdicțiuni a fostu propuse 4976,366. Ministrul *Tisza* se mulțimesc și cu 4,950,000, ceea ce se primesc. Ministrul *Tisza* dechiara casei ca unele posturi de comiti va trebui să se reducă și să se intrinască mai multe municipie laolaltă; această din considerațiuni financiale. Ce se va întâmplă mai departe cu municipiile se va decide pe cale legislativă.

Pentru *gendarmari* din Transilvaniă s'a votat 386,000 fl. Cu ocaziunea acestui observă *Tisza*, ca aru fi primitu lucru, deca s'aru delatură institutiunea acestui acum; elu însă va lucră într'acolo că atăt comanda, câtu și uniformă etc. sa corespundă ideii de statu ungurescu.

Pentru *Teatrul* naționalu magiaru se votează o subvențiune de 44,000 fl. asemenea pentru foia oficială 17,000.

Terminându-se bugetul ministeriului de interne trece casa la celu alu *justiției*, care din urmă până la 2 ore fu votat în partea sea cea dintâiu.

Înainte de închiderea ședinței prezentă ministrul de finanțe *Szell* unu proiect de lege, prin care sa i sa prelungiască plenipotenți înca pe o luna înainte, spre a pută radică contribuțiunea publică.

Sa transpune comisiunii financiale.

La subvențiunea gimnasiului din Brasiovu.

Diurnalele din Romaniă au începutu a-si dá echulu la provocările diurnalelor magiare în afacerea subvențiunii pentru gimnasiulu român din Brasiovu.

Reproducem după „*Trompetă*” vocea cea mai conciliantă și totu-odată instructivă din conde-

ținu celebrității diurnalistei române, alu dlui veteranu Cesare Bolliac.

Eata ce dice:

„*Telegrafulu* Romanu” din Sabiu reproduce unu articolu din diurnalele unguresci revoltate, pentruca reprezentatiunea națională a Romanii a regulat prin bugetulu statulu cele 15 mii de franci ce se dau, dela ministeriulu instructiunii publice, școlii romanesci ortodoxe din Brasiovu.

Responsulu meritat acestui articolu lu face, după cuviința, patrioticulu diurnalu român „*Telegrafulu*.”

La punctulu înse că în statulu român nu s'aru toleră șola ungurescă subvenționată de ministeriulu ungurescu; ca aru fi adecă persecutiunea unguilor în Romaniă, și mai alesu acelor cari aru fi cetățeni ai țării, cându aru fi, precum românii sunt cetățeni ai țării numita Transilvaniă, Banatu, etc, suntemu siliti sa dicem câte-va vorbe.

Eata mai întâiu articolulu din diurnalulu ungurescu „*Közérdek*” despre care vorbiramu:

Aici reproduce „*Trompetă*” Carpatilor” articolulu din „*Közérdek*” și apoi resturnandu toate afirmațiunile diurnalulu magiaru continua „*Trompetă*” astfelu:

„Organele unguresci pomenescu de câți-va secui cari aru fi răspânditi prin două județii de munte de dincolo de Milcovu. Spun ca această mână de oameni aru fi persecutată în religiunea și în instructiunea națională de către statulu român.”

La unu asemenea sfruntatu neadeveru nu este putința sa răspundă cine-va.

Nici o persecutiune nu face statulu român. Grecii au templuri magnefice în totu statulu românesc, mai alesu la Brailă și la Calafatu; în care templuri este numai și numai limbă greacă, și școli mari întinse numai grecești pre lângă aceste templuri. Bulgarii asemenea au școli, comitete naționali în centrulu Romanii. Ungurii au templu calvinu în centrulu Bucuresciloru. Ovreii, și mai multu de câtu toate naționalitățile de care vorbiramu.

În câte-va jumătăți de sate unguresci de prin Bacău și Romanu, vinu preoti unguri, cu limbă lor, cu riturile lor, pre cari nu-i supera nimeni. Naționalitățile streine, cum și culturile lor, sunt respectate dela toate marginile statulu român până în medioculu capitalei unde, până și o teke cu cimitiru se administră de un hoga.

Toleranțiă, liberalismulu statulu român facu pre acesti streini care îi gusta bunurile sa alerge din toate părțile sa căra indigenatu. Se respingă cu sutele la toate sesiunile camerei, și se socotescu foarte fericiți acei puțieni cari potu, prin îndeplinirea tuturor formelor și formalităților cerute pentru că unu streinu sa dobandesca drepturi politice în țieră românilor, sa pōta adunge la onōrea și fericirea a se înscrie în listele cetățenilor români unde, dreptulu politicu și municipalu, se întinde din palatu până la bordeiu.

A cui aru fi vină deca fii unguilor voru sa invetie romanesc și voru sa fia români în statulu român? A cui aru fi vină deca romanismulu place unguilor și se lapeda pentru densulu de naționalitatea lor? — Faca și unguirii în statulu austro-magiaru că românii sa voiescă sa fia unguri, se invetie numai limbă ungurescă, și n'aru avea nimeni nimic de disu.

A pretinde înse, că 4 milioane de români puri, din statulu austro-magiaru, sa renege naționalitatea lor, religiunea lor și limbă parintilor lor prin forțta, este o luptă stēpa din care, ori-ce va esă, va fi totu în daună acelor ce voru luptă pentru asemenea lucru.

Transilvaniă și Banatulu, până în

Muresiu mai alesu, suntu ceea ce suntu și nu va fi nici o putere umana care sa smintesca natura lor.

Celebreze Austro-Ungariă ori câtu îi va placea seculariă hrapirei Bucovinei cu taierea capulu domnului ei. Bucure-se jidani de desnaționalisarea Bucovinei. Silēsca-se Austro-Ungariă sa faca școli numai nemțio-unguresci acolo. Toate acestea suntu în vanu; natura lucrului se pōte ingală pre din afara, dară în fundu remane aceiasi.

Statulu român ortodox este datoriu sa sustie limbă română și biserică română ortodoxă pre ori unde se voru află; și deca înca nu pōte sa-si faca datoriă pre depliau, și o face pre câtu pōte. Si o face în Santulu Munte, și o face în Macedoniă unde are șapte școli romanesci, și o face pre partea dreapta a Dunarei, și o face și preste Carpati.

Cu silă nu pōte dá nimeni, și statulu român dă numai unde i se cere.

Deca unguirii de prin Moldovă ceru ministeriulu ungurescu medilōce de întretinere de școli pre care nu le au, reu face acelu ministeriu de nu respunde cereriloru. Dară asemenea cereri noi nu credem ca s'aru putea face; pentru ca fii unguilor din Romaniă, că și ai tuturor naționalităților eterogene și alophile, până și fii jidoviloru, suntu primiti de o potrive pre toate bancile ori-cărui invetiamentu publicu, fără cea mai mica distinctiune, și se adapa totu cu fii românilor de o potrive în acelu invetiamentu admiratu de globulu întregu, de vienesu, de berlinesu, de muscalu, de englesu, de americanu, de turcu, de chinesu, de indianu; în acelu invetiamentu care se numesc invetiamentulu francesu, transplantatu în tocmai în Romaniă și resfiratu pre totă întinderea ei.

Eata pentru ce naționalitatea română este dulce, este cantată de totu; eata pentru ce programu invetiamentulu din Romaniă se întinde preste totă romanitatea, până pre laturile Mediteranei.

Statulu român este datoriu sa adute școlile romanesci pre ori unde voru fi ele, fara sa cerceteze programele de invetiamentu ale staturiloru sub care se afla. Cu o toleranță mai mare, negresitu ca statulu român aru trebui sa căra prin toate școlile romanesci, de pre macaru unde, adoptarea programei sele. Acestă înse, nici ca se căra a se face; pentru ca nu desordine și anomalii cere statulu român, ci ordina, supunerea la legile țării pre unde se afla aceste școli romanesci.

Astu-feliu dară, pre nedreptu gazetele unguresci se plāngu contră unui simțimentu naturalu, contră unei simpatii legitime a statulu român pentru totu românii de pre ori unde.

Constitutiunea noastră, care pune multe restricțiuni în pamentenirei streiniloru de limba și de sânge, nu pune nici ună românilor de pre macaru unde, care aru voi sa devie cetățeanu român în statulu român. Elu nu are decât sa probeze ca este român din parinti români, și se trece îndată în listele cetățenilor Romanii. Si au venitu români de preste Carpati căroră s'aru incredințiatu posturi eminente în statulu român, până și chiaru ministere. Si deca lucrulu nu merge până unde aru trebui sa mērga, causă este ca invetiatură lor s'a facutu într'unu modu și într'o directiune cu totul contrarie invetiaturei din Romaniă. De acolo vine neputința românilor din strainatate a înaintă în statulu român.

Destulu această vorba, pentru această ideia.

Resfiri-o fia-care în mintea lui, pre câtu va voi.

Sa sfersimu noi, că sa lasămu sa vorbesca în această materie, eminentă foia „*Telegrafulu* Romanu” din Sabiu!

Ni se tramite spre publicare:

Legi școlastice disciplinare.

Motto: „*Invētia prunculu pre calea se, ca si după ce va imbrănti nu se va de partă dela aceea!*” pild. de c. 22 v. 6.

Capu I.

Despre biserică.

§ 1. Fia-care școlariu țienatoriu de aceste școle e datoriu în toate dominecile și serbatorile a umblă la biserică regulat la liturghia și vecernia în comună sea, înse numai în întielesulu § 3 alu acestor legi.

§ 2. Fia-care școlariu e detoriu dominecă și în serbatori a veni la șola punctu la 7 ore diminiță. Familiesulu va ceti catalogulu regulat, și pre absentii și va aretă directorulu școlariu; în 1/2 ora se voru țienă cântările bisericesti liturgice de probă, iera în alta jumătate de ora vomu merge totu doi cu doi în rendu frumosu, odata la ună, alta data la alta biserică; în întielesulu § 4.

§ 3. Cându va fi tempulu nefavoritoriu, adecă: cându voru fi ploie multe, ape mari, tina mare, zapada mare, venturi mari, vifōre, ori alte întâmplări neprevădute rele, atunci fia-care școlariu este scos de sub poterea § 2, înse i se pune sub mare ingrigire § 1 alu acestor legi.

§ 4. Cându va fi tempulu frumosu și favoritoriu întru toate, atunci atăt primaveră, vēră, tōmnă câtu și iernă fia-care școlariu va trebui sa pādiescă cu scumpetate § 2 alu acestor legi.*

§ 5. Fără scirea invetiatorulu, și cu deosebire a directorulu școlariu nici unui școlariu nu-i este iertat a remanea dela biserică la nici unu casu; căci facendu vre-unu școlariu din contra, se va consideră de neascultatoriu, și se va însemnă în protocolulu școlariu.

§ 6. La intrarea în șola, la esire, la mergerea pre drumu către biserică, către casa, și cu ori-ce felu de ocaziuni, fia-care școlariu e detoriu a merge în rendu frumosu, și nici decum nu-i este iertat a esă din rendu, nici a fugi, nici a strigă seă a face larma seă sgomotu mare; și seă a tacea de totu, seă numai foarte încetu a șiopti.

§ 7. În biserică nici unui școlariu nu-i este iertat a totu umblă din biserică afara, și de afara în biserică și altariu, nici a vorbi, nici a se jucă, nici a ride, nici a șiede jos seă în scaunu, nici a dormită, nici alte ne-cuvenințe a face.

§ 8. Fia-care școlariu e detoriu a avea Octoichu — carte de cântări, și din aceea a cântă în șola și în biserică în tempuri anumite.

§ 9. Fia-care școlariu e detoriu a-si procură și țienă carte de rogaciune și din aceea a se rogă seră și diminiță totu-dēună lui Ddieu pentru parinti, pentru Imperatulu și pentru patria, pentru Archiepiscopulu și Metropolitulu nostru și pentru totu mai marii și binefacătorii noștri, ba și pentru dusmanii noștri.

§ 10. Fia-care școlariu în biserică trebuie sa stee smeritu și umilitu rogându-se și cantandu cu pietate — cu frica, cu credința, cu dragoste și cu nadejde lui Ddieu; aducându-si aminte ca nu este în casă unu omu, nici a unui domnu pamentescu, ci în casă lui Ddieu, care toate le vede, aude și șcie ori și ce vomu face și vorbi, ba și ce cugetămu.

§ 11. Directorulu școlariu totu-dēună va merge pre lângă școlarii sei spre a țienă bunulu rendu și disciplina regulată, precum și pentru a se convinge pre deplinu despre purtările fia-cărui școlariu, în șola, biserică și afara.

§ 12. În biserică unii școlari se asiēdia de o parte, alții de alta parte

*) Notediul dela începutu ca unii §§ suntu cu totul locali; despre acestea înse voi vorbi la fine aruncandu o reprivire preste totu.

lânga strane în rendu frumosu și asiá unii cânta un'a — altii alta cântare.

§ 13. În postul născerei lui Christos și în păsămii — postu pasciloru, — fia-care scolariu fără deosebire este îndatorat a se marturisí prin unu duhovnicu — în scóla. Apoi în dominec'a s'eu în serbatórea cea mai de aprópe — dupa marturisire, — a se împartási totu-déun'a regulatu cu ddiec'a cuminecatura.

Capu II.

Despre censori.

§ 14. În întielesulu § 1 se voru pune de câtra invetiatoriu în contielegere cu directorulu, în fia-care comuna unulu — unde este un'a, — și doi censori, unde suntu dóue biserici. De censori se potu alege numai acei scolari, cari au purtările cele mai bune și cari cercetédia biseric'a mai de diménétia si totu-déun'a regulatu.

§ 15. Censorii au sa notodie: a) pe scolarii carii vinu tardiu la biserica; b) pre cari facu vre-o necuviintia în biserica și nu se pórtá amesuratu §§ 8 și 9 a acestoru legi și c) pre cari n'au venitu de locu la biserica. Censorii trebuie sa pórté catalogu regulatu pentru toti scolarii umblatori la o biserica cu ei.

§ 16. Censorii numai decátu dupa dumineca ori serbatori în diu'a urmátórie trebuie sa reportedie invetiatoriu și directorului despre ori si ce purtári bune s'eu rele, în biserica s'eu afara ale scolariilor.

Censorii n'au nici unu dreptu a escusá pre cine-va dela biserica, nici le este iertatu a acoperí purtările cele rele si scandalóse ale scolariilor din biserica s'eu de afara, la nici unu casu.

§ 17. Censorii se alegu numai pre cátu tempu invétia si se pórtá bine, mai multu nu; neaflandu-se inse în fia-care comuna scolari buni spre a fi alesí de censori, atunci acésta încredere se póte dá si altoru persóne bisericesci la acea biserica.

Capu III.

Despre scóla.

§ 18. Fia-care scolariu în dílele de scóla trebuie sa vina totu-déun'a — si mai de tempuriu déca póte — dara punctu la 7 óre dimínétia sa fia în scóla.

§ 19. Jumetate la 8 óre dimínétia se va face semnu cu campan'a scólei, atunci fia-care scolariu va trebui sa intre în scóla si ocupandu-si loculu sa-si repetiésca prelegerile.

§ 20. Punctu la 8 óre, iéra se va dá semnu cu campan'a scólei, cându apoi toti scolarii au sa ascepte în línise și tacere intrarea invetiatoriu în scóla, chiamarəa duchului sántu spre ajutoriu, cetirea catalogului si inceperea prelegerilor.

§ 21. Intre órele 9 si 10, apoi 10 si 11, în restempu de 5 minute, va fi iertatu a esí fia-care scolariu spre a-si face trebuintiele sele, totu-déun'a inse numai la 9, 10 si 11 óre, cându se va trage campan'a regulatu iéra în tempulu prelegeriloru preste óre nici unui scolariu nu-i este iertatu a esí afara, pentru cá sa nu conturbe prelegerile.

§ 22. Dela 11 óre pâna jumetate la 2 óre e liberu si datoriu fia-care scolariu a-si face tóte trebuintiele si datoriiile sele cá scolariu.

§ 23. Dela jumetate la 2 óre — cându se va face semnu cu campan'a scólei —, fia-care scolariu e datoriu pâna la 5 óre a se tienea de rendulu prescisu în §§. 19, 20, 21. Iéra dupa 5 óre fiindu liberu fia-care scolariu are datorintia a padí cu scumpetate §§. 37—49.

Capu IV.

Despre curatien'a scólei.

§ 24. Pentru aceste scóle se va alege din fia-care scóla, câte unu scolariu ca famulu, care va locuí mai aprópe de scóla si va fi cunoscutu de baiatu bunu, curetielu si diliginte.

§ 25. Detorintia famulului este a) a tienea si grigí chieile scólei

si a dá séma de ele ori si cându va cere trebuintia.

b) perdiendu-se vre-o chieia s'eu perindu altu ce-va din scóla prin negrigirea sea, va fi datoriu a platí lucrulu peritu s'eu stricatu etc. etc.

c) va avea mare grige ca scóla totu-déun'a sa o mature si stérgea frumosu.

d) va sterge totu-déun'a mas'a si scaunulu invetiatoriuului, apoi scaunele — copiiloru, ferestriile, tabl'a, tablele de parete si cele de Istoria naturala, apoi mapele, globulu si toti paratii scólei din launtru si din afara de pravu, de paiangini si alte necuratiénii.

e) famululu e datoriu, de ori si ce s'aru întemplá în scóla, a reportá invetiatoriuului si directorului numai decátu.

f) Iérn'a va trebui sa faca foculu si se incaldiasca scóla de dimínétia si preste dí;

g) diu'a mai de multe ori — cu deosebire între óre, are sa deschida us'a si ferestriile pentru curatirea aerului.

h) plat'a pentru servitiile acestea etc. o va primí pre fia-care luna dela fia-care scolariu regulatu, cáta va otári directorulu si invetiatoriuulu.

i) va cere ajutoriu pre scolarii ceilalti spre a meturá si grigí curtea si tóte cele din pregiurulu scólei frumosu.

Capu V.

Despre curatien'a preste totu.

§ 26. Fia-care scolariu are datorintia a se purtá cu perulu micu — tunsu —, si peptenatu; apoi fati'a, grumazii, urechile, peptulu si mânilé bine spalate si unghiile taiate. Nici unui scolariu nu-i este iertatu a-si unge capulu cu untu ori cu alte unsori puturóse, ci numai cu apa curata rece.

§ 27. Nici unui scolariu nu i este ertatu a umblá cu vestmintele întóse — pre dosu —, nici cu peptulu golu desfácutu si deshamatu, nici descultiu s'eu desbracatu, nici cu vestmintele rupte, s'eu negre, si murdarie, ci cu ele carpitate, albe si curate, imbaierate, imbumbate si strense pre lânga sine; iéra la grumadi si în busunariu a portá naframa.

§ 28. Fia-care scolariu are datorintia a-si tienea tóte cártile si elabóratele sele curate sub cea mai mare padia si ingrigire. Nu este iertatu nici unui scolariu a scrie ce-va pre cártile si elabóratele altui'a, dara nici chiaru pre ale sele, fără numai numele seu scrisu odata curatu si frumosu. Cártile daruite dela „bibliotec'a conferintiei prous“ au sa se tienea sub cea mai mare ingrigire si curatienia. Celu ce folosese vre-o carte si strica ce-va la ea are sa o lege de nou, iéra déca o au stricatu de totu, se o platésca deplinu.

Capu VI.

Despre ingrigirea aparatelor scolari.

§ 29. Nici unui scolariu nu-i este ertatu a scrie s'eu a taiá, nici pre scaunele, nici pre usile, nici pre portile, nici pre ferestriile, nici pre paratii, nici pre podirile, nici pre més'a scólei, dara nici pre ale altoru case s'eu zidiri ori acui si ori unde sa fia acelea.

§ 30. Fia-care scolariu trebuie se aiba grige a nu sparge vre-o feréstra, icóna s'eu efigia; sa nu strice — sparga globulu, dob'a, orologiulu etc. sa nu rupa mape, stindardu, nici sa vateme ce-va din mobilele s'eu aparatele scólei, cáci ori si cine, ori si ce va stricá, în scóla s'eu afara va trebui se platésca.

§ 31. Nici unui scolariu nu-i este ertatu a ascunde ce-va de alu altui'a — streinu, ba nici pre tempu scurtu a luá pre nesciute si fara de voi'a stapánului objectu nici cárti, pene — tieruze, tablitie, hartie, sticlutie, negréla, creta, nici cutietu, nici mancare nici nimicu ce este streinu sa nu iae nici sa tienea fara de a insciintia pre stapánulu acelu objectu.

Capu VII.

Despre portările scolariilor in — si — afara de scóla.

§ 32. Cumperările, vinderile, schimbările, de ori ce lucruri, precum loteriile, ramasiagurile între scolari suntu oprite.

§ 33. Minciunile, juramintele, sudalmile, scuiparile, batjocurile, vorbele urite — spurcate si proste, furtulu si pomenirea de diavolu, suntu sub pedépsa grea oprite fia-cáru scolariu.

§ 34. Fia-care scolariu, ori unde, ori ce, ori cându si ori a cui va aflá ce-va nu este iertatu a duce acasa si a tienea lucrulu ascunsu — pentru sine; ci are strensa datorintia a aduce si a aretá acelu lucru numai decátu directorulu scolariu si invetiatoriuului. Directorulu numai decátu va face cunoscutu publiculu prin o publicatiune scrisa si pusa afara. La din contra, aflatoriuulu cade în pecatulu furtului.

§ 35. Suirea pre case, pre zidiri, ori pre alte ridicaturi înalte, apoi sverlirea cu petrii, lemne, brusi, ruperea zidurilor, a gardurilor, jocarea cu cutietulu, cu securea, cu focu, cu pustiori, cu pistóle fia-cáru scolariu suntu oprite.

§ 36. Umblarea pre la pomii ómeniloru, — prin gradini, preste garduri prin erburi, semanaturi, si alte locuri oprite scolariilor nu le este iertatu.

§ 37. Fia-care scolariu are datorintia, cându iéra din scóla a merge dreptu acasa ori la cuartiru, si salutându cuveninciosu a insciintia pre paratii ori pre stapánulu casei despre venirea lui, si apoi a-i ascultá cu totu respectulu; de acasa s'eu dela cortelu iéra a veni dreptu la scóla — fara de a se oprí unde-va.

§ 38. Fluierendu, strigându, sberându, fugindu, împingându-se, împedându-se, trantindu-se si batendu-se, apoi sferlindu unulu dupa altulu, dupa câni ori dupa alte animale, ori cându si ori pre unde scolariiloru le este oprita o asemenea purtare scandalósa.

§ 39. Fia-care scolariu are datorintia: pre drumari, pre trecatori, pre acei'a cu cari sa intalnesce, si cu cari vorbescu, a-i salutá frumosu cu radicarea — luarea palariei de pre capu si cu cuvinte frumóse, blende, bune si dulci. Iéra în cas'a ori si cui intrându trebuie a-si luá palari'a de pre capu, a stá bine si frumosu, a vorbí curatu tare si scurtu, a se întórce iute si a aduce mai marelu seu rezultatulu pentru care au fostu tramisu.

§ 40. Umblare pre ulitia, pre la adunările de fete si feciori, pre la jocuri, prin siediatori, pre la birturi — crasime; nunte, insotirea cu cigani si cu alte persóne cu nume reu, precum si fumarea de tutunu — ori în ce chipu, jucarea în cárti, jucarea cu bani si bumbi, precum si ori-ce alte jocuri rele, urite si próste scolariiloru le suntu cu totulu oprite totu-déun'a si în totu loculu precum si ori-ce beuturi spirituóse.

§ 41. A se scaldá, fara seirea invetiatoriuului si a directorului fia-cáru scolariu i este opritu.

§ 42. Pre ambitulu de josu a caseloru comunale, pre dinaintea cancelariiloru, apoi cu atátu mai putieniu pre galari'a de susu si în podulu case-loru comunale, fia-cáru scolariu i este opritu a umblá fara tréba si fara sciirea directorulu scolariu.

§ 43. Nici unui scolariu nu-i este iertatu a-si face lipsele sele naturali pre lânga paratii scóleloru, nici pre lânga a altoru case s'eu zidiri, nici în cale, nici în apa, nici în alte locuri de umblare curatite si grigite, ci numai la loculu numitu si facutu spre acea tréba.

§ 44. A suflá nasulu, a scuipá josu în scóla ori în alta casa, ori înainte óre-cui, ori dupa ori si cine, ori între ómeni, ori pre vestmintele altor'a, si ori în ce chipu acestu lucru uritu este opritu scolariiloru.

§ 45. Leonatu, Argiru etc. etc. si alte cárti de felulu acest'a precum si „Epistolia“ nu e iertatu scolariiloru a ceti în biserica si scóla; ci scolariulu are datorintia în biserica a cantá si a ceti din cártile de cantari si de rugaciuni; iéra în scóla din cártile de scóla si din alte istorii bune si frumóse, pre cari le va dá — recomandá directorulu scolariu.

§ 46. Nici unui scolariu, în órele libere nu este iertatu a se departá de scóla fara sciirea invetiatoriuului; ci a invetiá si petrece împregiurulu scólei. Cu voi'a invetiatoriuului se potu duce scolarii si mai departe, dara cându se dá semnu de adunare, atunci numai de cátu toti scolarii au sa se afle pre locu în scóla; fia care la loculu seu.

§ 47. Fia-care scolariu are strensa datorina a spune pre acasa: parintiloru, fratiloru, sororiloru, servitoriloru si altoru ómeni, cari i aducu pâne, bani ori cari vinu cu alta tréba pentru densulu la scóla; déca au voia de a ascultá sa póftésca în scóla! inse fara de a vorbí alte cuvinte si povesti ne trebnice; iéra déca nu au voia de a ascultá nici sciú a întrebá ce-va pre scolarii, apoi nici decum sa nu indresnéscá a intrá în scóla; ci sa bata cu degetulu în usia si respectivulu scolariu va esí afara spre a se întielege; cáci în scóla atari întielegeri si povesti nu se potu suferi.

§ 48. Fia-care scolariu are datorintia a spune si a latí cuventulu în totu loculu, ca barbatii cându intra în scóla trebuie sa-si descopere capulu; iéra fameile sa nu tórca, cósá, nici sa povestésca, ci sa stee frumosu si sa asculte; cáci scóla este cas'a lui Dumnedieu — casa de invetiatura.

§ 49. Nici unui scolariu, — dicendu-i s'eu facendu-i cine-va ce-va, fie mare fie micu, n'are dreptu sa dica nici se faca — sa resplatésca —, ce-va îndereptu; are inse datorintia fia-care scolariu, fiindu injuratu s'au batutu de cine-va a spune numai de cátu invetiatoriuului si directorulu scolariu care este îndreptatitu si îndatoratu a apará, a certá, a mustrá ba chiaru si a pedepsi pre respectivulu scolariu, ori a cere pedépsa dela alti superiori asupr'a vinovatulu.

§ 50. Ori care scolariu, care va calcá vre-unulu din acesti paragrafi, si dupa un'a — dóue s'eu trei admonieri nu se va aretá ascultatoriu, si nici dupa 1, 2, 3, mustraru mai aspre nu va dá semne de îndreptare, acelu scolariu se va pedepsi dupa mesur'a cuvintelor vorbite si a faptelor implinite, precum si dupa mesur'a admonieriloru si mustrariloru de mai înainte.

§ 51. Déca inse vr'unu scolariu, si dupa mai multe încercári de îndreptare cu blandetie prin admonieri, mustraru, certe si pedepse, totusi se va aretá ne ascultatoriu si ne supusu acestoru legi scolastice; unulu cá acelu, din partea directorulu scolariu în contielegere cu invetiatoriuulu respectivu si cu superiorii loru scolari, va fi scosu afara din scóla si lepadatu cu rusine cá unu fiu ne ascultatoriu, nesupusu si reu.)*

În aceste legi disciplinare usioru se potu observá ca unii §§ si cu deosebire 1—4, 14—17 si 42 suntu locali; cu aceste legi disciplinariu credu ca potu face scóleloru nóstre preste totu óre-care servitiu bunu. Încátu pentru §§-fii locali acei'a prea usioru se potu ori lasá afara cu totulu, ori a se modificá dupa împregiurári. Unu comentariu interesantu asiú potea alaturá lânga aceste legi scol. disciplinari, inse deocamdata 'lu retienu, pâna cându voiú vedea parerile on. corporatiuni didactice asupr'a loru, atunci

*) Acestea legi scolastice s'au supusu criticeii în siedintiele din 7 Septembrie — 25 Octobré si 2 Novembre 1872 si s'au primitu de conf. invetiatoriloru braneni de bune si corespondietória scopulu prefiptu.

apoi voiu areta necesitatea unoru astfelii de legi in scolele nostre preste totu. Pana atunci remanu in asteptare.

Branu, 28 Fauru v. 1875.

Teodoru Popu,
invet. prim.

Ratiociniu publicu.

Branu in 24 Fauru v. 1875.

Balulu invetiatorescu timentu in 19/31 Ianuariu 1875 in favorulu fondului „scolarilor seraci“ din Branu au adusu venitul urmatoriu si anume:

a) *din Brasiovu.* Dela dd: B. Baulescu parochu 1 fl. Iosifu Puscariu advocatu 1 fl. 50 cr. Iosifu Popu jud. reg. 1 fl. Dr. V. Glodariu profesoru 1 fl. I. Persoiu comerciantu 2 fl. 50 cr. T. Stanescu negutiatoriu 2 fl. T. Francu redact. „Orient. lat.“ 1 fl. G. B. Popu 1 fl. N. T. Ciurcu 1 fl. D. B. 1 fl. Gram'a 1 fl. G. Boambanu 1 fl. G. Stefanovicu 50 cr.

Sum'a 16 fl. 50 cr.

b) *Din Resnovu.* Dela dd: Georgiu Proc'a invet. prim. 1 fl. Ghiantiu neg. 1 fl. I. Demeteru neg. 1 fl. A. Petricu 1 fl. Sum'a 4 fl.

c) *Din Ghimbaru.* Ios. Comanescu invet. 1 fl.

d) *Din Cristianu.* Dn'a Honigberger 1 fl. Sum'a 2 fl.

e) *Din Venet'a inf.* d. G. Boeriu pretoru 1 fl.

f) *Din Tohanu nou.* Dela dd. Il. Plotogea parochu 1 fl. Ms. Mosioiu prim. 1 fl. I. Hamzea economu 1 fl. I. Ripca 1 fl. I. Bancila invet. 50 cr. Sum'a 4 fl. 50 cr.

g) *Din Tohanu vechiu.* N. Popu 1 fl. Siancu invet. 1 fl. G. Danila inv. 1 fl. G. Pandrea 1 fl. 20 cr. I. Vladu 1 fl. Manzatu colect. 1 fl. Sum'a 6 fl. 20.

h) *Din Zernesci.* Dela dd. I. Comsi'a Adm. ppscicu 1 fl. N. Chiornitia arendator. 3 fl. I. Danu teologu 1 fl. Is. Bunea cantialistu 1 fl. Ieronimu Baritiu directoru 2 fl. Fest. Ticasch 2 fl. V. Bude invet. primariu. 1 fl. N. Grozea 1 fl. T. Vutsanu 1 fl. N. Guigianu prim. 80 cr. N. Cientea medicu 1 fl. Halamka 1 fl. Stef. Garoiu 50 cr. Il. Comsi'a 50 cr. Sum'a 16 fl. 80 cr.

i) *Din Branulu propriu.* Dela dd. N. Garoiu pretoru 2 fl. I. Ratiu not. 3 fl. Török direct. 5 fl. Ioanu Stoianu prim. 1 fl. Ioanu Puscariu not. 1 fl. I. Turcu v. pret. 1 fl. d-n'a Knopf 1 fl. d. Voncu 1 fl. C. Tärtler prov. 1 fl. St. F. 1 fl. domisiorele Hazuc'a 1 fl. dd. V. Frantzen 1 fl. G. Grozea 1 fl. Söcs gen. fähr. 1 fl. Stinß gen. fähr. 1 fl. Radu gen. 1 fl. Ilie 1 fl. Tegzö 1 fl. T. Bela 1 fl. A. Prchal 1 fl. Ios. Danciu cast. 1 fl. P. Stoianu 1 fl. I. Schuster 1 fl. I. Ungart. 1 fl. El. Acuzi 1 fl. I. T. 1 fl. Crisbasianu 1 fl. E. V 50 cr. Sum'a 34 fl. 50 cr.

Din comunele branene si anume: din *Sohodolu* dd. Liontinu Puscariu parochu 1 fl. Ioanu G. Chitiu 60 cr. din *Predelu* dd. Ionica 1 fl. M. Chiesnu 70 cr. Sum'a 3 fl. 30 cr.

Din *Pörl'a* Dela dd. I. Lungu parochu 1 fl. N. Balc'a parochu 1 fl. I. Plotogea morariu 1 fl. Sum'a 3 fl.

Din *Simonu* dd. Ioanu Mosioiu parochu 1 fl. Nic. Manoiu parochu 1 fl. G. Enescu 1 fl. Sum'a 3 fl.

Din *Mocciu inf.* Dela dd. I. Persoiu parochu 1 fl. I. Mosioiu 1 fl. I. Gerbacea primariu 1 fl. N. Benciu 1 fl. I. Bangala 50 cr. I. Voiculescu 1 fl. G. Zichilu 1 fl. Z. Enescu 80 cr. B. Plotogea morariu 1 fl. I. Gerbacea 50 cr. M. Berbece 50 cr. Sum'a 9 fl. 30 cr.

Din *Magur'a* d. N. Runcénu 1 fl. Venitulu. Sum'a sumeloru 105 fl. 10 cr.

spesele tote facu . . . . . 57 fl. 22 cr.*)

Venitulu curatu e . . . . . 47 fl. 88 cr.

Asia dara venitul curatu alu acestui balu este patrudieci si siepte florini val. aus. si 88 cr. Capitalulu din 1873 au fostu 307 fl. 26 cr. („Telegraf. Romanu“ nr. 18 din 1874) acestu capitalu au produsu pre anulu 1874 interese de 70 fl. 27 cr; sum'a tota din anulu espi-ratu este 377 fl. 53 cr. din acestea s'au spesatu:

a) pentru lad'a conferintei cu trei chei. . . . . 10 fl.

b) pentru 2 protocoale ale siedintieloru conferintei . . . 5 fl. 71 cr.

c) pentru harthia, negrela, pene etc. pentru confer. . . . . 36 cr.

Sum'a speseloru din 1874 e 16 fl. 7 cr.

Din capitalulu de 377 fl. 53 cr. subtragendu-se spesele de 16 fl. 7 cr. remane venitu curatu in anulu 1874 de 361 fl. 46 cr.

Acum adaugendu-se venitul curatu alu balulu din acestu anu de 47 fl. 88 cr., la capitalulu din anulu trecut 361 fl. 46 cr. dau la o alta sum'a totala de 409 fl. 34 cr. Asia dara „fondulu scolarilor seraci“ din Branu cu ajutorulu lui Dumnediu si a braviloru contribuitori este si sta astadi din *patru sute noua flor. si 34 cr. val. austr.* cari s'a si pusu spre fructificare mai departe. Deci acum venim a aduce cea mai viua multiamita:

a) tuturor domniloru contribuitori si spriginitori ai acestui fondu;

b) deosebita multiamire nu simtimu indetorati a aduce braviloru nostri domni brasioveni; cari totu-deun'a ne-au ajutatu si spriginitu in intreprinderea nostra spre ajungerea scopulu.

c) Separata multiamire ne impune bun'a cuviintia a aduce dd. N. Garoiu pretore, Ioanu Ratiu notariu, Ioanu Puscariu notariu, Ioanu Mosioiu parochu, direct. Török, Ieronimu Baritiu si Georgiu Manoiu pentru ajutorulu datu si spriginirea caldura in cuvinte si fapte a scopulu nostru.

In numele corpulu invetiatorescu branenu.

Teodoru Popu
presied. confer.
Nicolau Reitu
secret. conf.

Varietati.

* Babel din est'anu suntu reu dispuse. De vre-o cate-va dile diu'a ne arata sórele inse — cu *dinti*, nóptea frigu cá iér'n'a; joi sér'a spre vinexi ne mai surprinsa cu ninsóre cá in tempulu craciunulu.

* *Mare pacoste* s'a intemlatu in lume si in tiéra si diplomati'a européna totu tace inca, birourile de corespundintia telegrafica tacu cá inghetiate de frigu si publiculu intr'o *adencia-intunecósa-nesigura confusa-amenintat'oria-de-totala-horribile*

* Spesele, dupa cum se vedu in ratiociniile publicate in totu anulu, au diferitu si diferescu; odata radicandu-se alta data, scadiendu amesuratu impregiariloru; póte ne va observá cine-va cáci nu amu specificatu si spesele in ratiociniu, acést'a noi pana acum nu o amu facutu, in sa casu de trebuintia suntenu totu-deun'a gata a satisfacé dorintiei orisi cui; de óre-ce noi din tote punctele de vedere amu aflatu a fi de neapérata trebuintia a se notá in protocolulu conferintei si anume: spesele balulu timentu in 10/22 Ianuariu 1871 (candu s'a inceputu acestu fondu) suntu petrecute in protocol. din 6 Aprilie v. 1872 pag. 162, cele a le balulu din 30 Ianuariu 1872 se afla puse totu in protocolulu din 6 Apr. la pag. 163; iéra cele din 14/26 Ianuariu 1873 suntu petrecute in protocolulu conf. din 1 Martie 1873 pag. 222 si in urma spesele balulu timentu in 19/31 Ianuariu a. c. suntu a se petrece in protocolulu conf. din 6 Fauru v. a. c. cu de a meruntulu.

Acést'a sa facutu de o parte pentru posteritate cá sa se póta orientá pre venitoriu in astfelii de afaceri, iéra de alta parte pentru cá sa ne putem dá sém'a cu cea mai mare acuratetia ori candu va cere trebuintia.

horrendalatina nesciintia, candu aru sci ce-va, aru asceptá se véda sferstitulu. . . . . Dara ce s'a intemlatu? A dechiaratu Franci'a resbelu Germaniei? Mai mare. S'a aliatu Pap'a cu Bismarck? Mai mare. Dóra Turci'a a dechiaratu resbelu Spaniei? Mai mare. Ei bine se vede ca nimenea nu scie, nimenea nu se intereséza, sa ve spunemu noi: „*Horrendulu latinu*“ si a retrasu ambasada dela curtea „Telegrafulu Romanu.“ Superarea nostra nu póte fi mica, cáci retragerea vine tocmai in momentele, candu cu cea mai mare sete asceptámu sa vedemu publicandu-se in continuarea articuluului celui *lingu „Románi si magiari“*, intre documente, si „*Quae maribusulu*“ si cu deosebire „*Simplificium*“, de cari amu auditu multe bune si frumóse, dara care s'au suprimatu de odata cu „autonomi'a Transilvaniei“ de pre tempulu lui *Verböczy*. Neque una pacostea venit *singulateca!*

B. d. e.

* NB. Audim ca „Or. lat.“ sustiene ca i-amu fi „furatu“ „munc'a.“ „Telegrafulu Rom.“ a traitu 32 de ani fara a fi avisatu la *munc'a* „Or. lat.“, abia de eri de alalta-ieri. Fói'a nostra inca n'a datu preste nici o idea de dómne ajuta in „Or. lat.“ de candu apare dupa care sa i se duca inim'a cá sa cadia in pecatu, afara dóra de vre-o reproductiune, carea n'a crescutu in serbad'a campia a „Orient. lat.“ Asia de unde nu este nimic'a, cine ce sa „fure?“ Déca n'aru fi prea lunga i-amu spune „Or. lat.“ o anecdota, carea s'aru potriví cu „*simplitudinea*“ sea. Ne marginim daru ai dice: *Vicinica pomenire!* si Fia-i tierin'a usióra!

* *Spre indreptare.* Domnule redactoru! In nr. 18 alu „Telegrafulu Romanu“ de dto 2/14 Martie a. c. se afla sub inscriptiunea (sasii au jucatu románesce de au placutu ursulu,) unu raportu despre balulu costumatu alu pompieriloru, in care sa enarezá cu mare indignatiune, ca s'aru fi esecutatu unu jocu románescu a cáru tendentia a fostu batjocorirea *natiunalitátei románe.*

Eu nu suntu chematu, cá sa representu natiunea sasésca, care in articolulu numitu e tare improscata, séu sa me iau dupa diariulu „*Sieb. deutsch. Tageblatt.*“ Dara suntu inse datori, cá sa representu in afara institutulu pompieriloru, alu cáru conducatoriu suntu, si in acést'a calitate potu asigurá pre domnulu raportatoriu, ca arangiarea unu jocu *natiunalu* in constume nu a fostu privita nici odata cá bajocura de *natiunalitate* nici chiaru din partea celoru mai simtitori, ca intraltele nici arangiatorii balulu, nici jucatorii si nici putinatatea mea n'au sciutu dela inceputu nimic'a despre intermezzo cu ursulu, care sub responsabilitatea propria, sub scutul libertátei de masca a trebuitu sa póte gluma de masca intr'adeveru grobu, intocmai cá draculu rosii, care scupa astadi inca in „*Sieb. Boten.*“

Institutulu pompieriloru este unu purtatoriu alu *humanitátei* si a iubirei de a própelui, si pentru acél'a contradicerile *natiunale* si *confessionale* suntu, terra incognita. De aceea invinovatirea de intolerantia *natiunale*, s'a radiecatu pre nedreptu asupra aceluia.

Pentru institutulu pompieriloru

Dr. Lindner
conducatoriu.

* (De lánge Zam.) In comun'a A. in diu'a de anuu nou (1 Ianuariu st. v. a. c.) se ospetá intr'o crásima mai multi locuitori bindu rachi. Intre acést'a se aflá si clericulu I. P. dupa ce sa ospetara toti bine se pusera la jocu in dantiu cu muierile (femeile) din preuna cu clericulu. Totu acestu clericu in postulu craciunulu in alta crásima, unde se aflá incuartiratu si unu d-nu magiaru care lucrá la cartea funduara, ospatandu-se bine cu alti locuitori si intrendu la densii acelu d-nu ii díse: buna sér'a d-le aicea-i pop'a cu poporulu, dupa ce sa imbetara bine, incepú pop'a cu poporulu a cantá in biserica unde se aflá (crásima) frumósa purtare dela unu clericu, care de doi ani mai bine sa trudesce cá sa fia preotu!

Totu acést'a clericu se togmi cu locuitorii din aceeași comuna de docente prin Septembre, in sa scóla o incepú numai in Ianuarie a. c., lasandu din léfa invetiatoresca de 80 fl. v. a. Prelegerile inca le continua *regulatu* (?) in tota septamán'a tiene câte doue dile prelegeri, une-ori mai lasa câte o septamána si ferii, totu asiá tienti si in anulu trecut pán'a in postulu pasciloru, apoi se incepura feriele. — Prin astfelii de educatori vomu ajunge cu graba la desvoltare. —

Nr. 49/875.

Edictu.

Ioanu Irimina dia Sacelu, carele de siepte ani au parasitu cu necredintia pre legiuit'a lui socia Ann'a Simeonu Munteanu din Sacelu, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu dela datulu de fatia negresitu sa se infatisieze inaintea forulu matrimoniale subscrisu, pentru ca la din contra procesulu divortiale intentatu de numit'a lui socia, se va otári si in absentia lui.

Sabiú 25 Fauru 1875.

Forulu matrimonialu gr. res. alu
protopresviteratulu tractulu

(2-2)

Sabiulu I.

Neincungiuratu de lipsa la economi'a de vite

Pravuri de Transilvani'a pentru cai si vite cornute.

Pregatite din celea mai aprobate medilóce de casa, corespundieterie relatiuniloru nostre economice si pusetiunei tierci nostre, cari atátu cá medilocu de cura, cátu si cá medilocu preservativu nu aru trebui sa lipsésca la nici unu economu adevératu.

Pentru cai:

Contr'a ciumei, sioreceloru si altoru bóle periculóse, precum: caturhoe'a organeloru de respiratiune, catarhoe'a de stomachu, nemistuire, colica, tusa, marasma (Abmagerung) preste totu, contr'a celoru mai decidietorie bóle; mai departe servésca pravurile acestea la calu spre crescerea frumósa si-lu sustienu sanetosu si infocatul.

Pentru vite cornute:

Contr'a deosebiteloru aprinderi si alte bóle, precum: flatu lentia si colica, mai departe la vaci, déca dau lapte putienu si slabu, contr'a marasmei (Abmagerung), contr'a apetitulului perdutu si cu deosebire la vitele de ingrasiatu.

1 Pac. à $\frac{1}{4}$ Cilo 30 cr. v. a.

1 Pac. à $\frac{1}{2}$ Cilo 60 cr. v. a.

Pravuri de Transilvani'a pentru oi.

Unu obiectu neapératu de lipsa in economi'a rationale de oi, preparatu din cele mai aprobate si practice medilóce de casa, celu mai bunu medilocu de cura si preservativu contr'a bóleloru epidemice, cari domnescu mai adeseori, precum: Genuriu vermele de plamana (Lungenwurm), calbéza, clorose'a (Anaemie Bleichsucht), tusa: diarrhoea, bubatu (versatu) mai departe restitue apetitulu perdutu si vindeca tote bólele de stomachu si a organeloru din launtru s. a. m.

1 Pac. à $\frac{1}{4}$ Cilo 30 cr. v. a.

1 Pac. à $\frac{1}{2}$ Cilo 60 cr. v. a.

Pravuri de Transilvani'a pentru rimatori.

Celu mai aprobatu medilocu de cura pentru rimatori. Curéza diarrhoe'a, colic'a, branc'a, precum si feluritele aprinderi. — E de mare folosu si pentru rimatorii de ingrasiatu fiindu ca face apetitu si totu-odata si ingrasiatu.

1 Pac. à $\frac{1}{4}$ Cilo 30 cr. v. a.

1 Pac. à $\frac{1}{2}$ Cilo 60 cr. v. a.

Depositulu principálu de espiditiune la ALBERTU VACSHMANN, apotecariu in Borgo-Prundu. (Transilvani'a) mai departe in depositu: in Sidisióra la I. B. Misselbacher et fii, in Clusiu la Carolu Hutflesz, in Muresiu-Osiorheiu la Mat Bucher, si in Bis-tritia la G. M. Textorisu.

(2-3)